

Prevenirea și combaterea discriminării în RM: cadrul legislativ și percepție socială

Ion Schidu, expert în drepturile omului

Introducere Principiul egalității, potrivit căruia toate ființele umane au dreptul de a fi egale în demnitate, de a fi tratate cu respect și considerație și au dreptul de a participa în condiții de egalitate cu ceilalți¹ la orice aspect al vieții economice, sociale, politice, culturale sau civile, fără nicio deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere, origine social sau alte criterii, stă la baza noțiunii de drepturi ale omului și se regăsește, practic, în toate tratatele internaționale de protecție a drepturilor omului.

Astfel, începând cu Declarația Universală a Drepturilor Omului și continuând cu tratatele dedicate drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, exercițiul acestora urmează să se facă „fără nici un fel de deosebire ca, de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau orice alte împrejurări”².

Uniunea Europeană, și-a amplificat eforturile în combaterea discriminării o dată cu semnarea Tratatului de la Amsterdam², care în baza articolului 13 a acordat Consiliului dreptul de a lua decizii necesare pentru combaterea discriminării bazate pe sex, origine rasială sau etnică, religie sau credință, dizabilitate, vîrstă sau orientare sexuală, atribuții dezvoltate ulterior în baza Tratatului privind Funcționarea Uniunii Europene.

Ulterior, cadrul legal al UE în domeniul promovării principiului tratamentului egal între persoane și interzicerii discriminării a fost dezvoltat în baza unui șir de Directive ale Consiliului Uniunii Europene⁴, pe care statele membre și candidate urmău să le transpună în legislația națională.

Constituția R. Moldova, în articolele 1 și 16 stabilește că demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, reprezintă valori supreme, iar statul garantează în măsură egală, tuturor cetățenilor Republicii Moldova³ egalitate în fața legii și autorităților publice pentru realizarea pleneră a acestor valori.

¹ Principiul egalității presupune, de asemenea, tratarea oamenilor în mod diferit în funcție de circumstanțele diferite în care se află, astfel încât aceștia să poată participa în mod egal în activitățile societății (persoanele cu dizabilități, minoritățile naționale, etc.) ² Articolul 2 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la 10.12.1948 de către Adunarea Generală a O.N.U.

² [1997] JO al UE nr. 340/1 ⁴ Directivele nr. 2000/43/CE; nr. 2000/78/EC; nr. 2004/113/CE și nr. 2006/54/CE

³ Totodată, potrivit articolului 19 din Constituția R. Moldova, cetățenii străini și apatrizii au aceleași drepturi și îndatoriri ca și cetățenii Republicii Moldova, cu excepțiile stabilite de lege.

Noțiunea și formele de manifestare a discriminării

Discriminarea, potrivit art. 1 al Convenției privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială⁴, noțiune preluată și de unele State Membre ale UE⁵, este orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe baza de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.

Conform Directivelor Consiliului nr. 2000/43/CE și nr. 2000/78/EC, documente ce stau la baza cadrului legal comunitar în domeniul anti-discriminării, există patru forme de manifestare a discriminării interzise: directă⁶, indirectă⁷, hărțuirea⁸ și dispoziția de a discrimina⁹. Totodată, legislația unor State Membre ale UE a fost ulterior completată cu noțiuni de discriminare multiplă¹⁰ și prin asociere¹³.

Discriminarea ilicită în Republica Moldova

Rezultatele unor cercetări privind fenomenul discriminării în R. Moldova¹¹, indică că deși R. Moldova este parte la o serie de convenții ale Consiliului Europei și Națiunilor Unite de protecție a drepturilor omului, eforturile depuse în asigurarea efectivă a realizării acestora în spirit de egalitate, sunt deficitare, iar anumite grupuri de persoane sunt supuse cu regularitate relor tratamente discriminatorii.

Concluzii similare sunt exprimate și de către diverse organismele internaționale de monitorizare a respectării angajamentelor asumate de către R. Moldova în baza tratatelor privind interzicerea discriminării¹².

⁴ Adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 21 decembrie 1965

⁵ Art. 2 din Ordonanța Guvernului României nr. 137 din 31.08.2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare

⁶ Discriminarea directă survine când o persoană beneficiază de un tratament mai puțin favorabil decât o altă persoană care a fost, este sau ar putea fi într-o situație comparabilă, pe baza oricărui criteriu de discriminare prevăzut de legislația în vigoare

⁷ Discriminarea indirectă survine atunci când o prevedere, un criteriu, o practică aparent neutră dezavantajează anumite persoane, pe baza criteriilor prevăzute de legislația în vigoare, cu excepția cazurilor în care aceste prevederi, criterii sau practici sunt justificate obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere aceluși scop sunt adecvate și necesare. De asemenea, discriminarea indirectă este orice comportament activ sau pasiv care, prin efectele pe care la generează, favorizează sau defavorizează nejustificat, supune unui tratament injust sau degradant o persoană, un grup de persoane sau o comunitate față de altele care se află în situații egale

⁸ Hărțuirea este orice comportament care duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv, pe criteriu de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, apartenență la o categorie defavorizată, vârstă, handicap, statut de refugiat ori azilant sau orice alt criteriu

⁹ Dispoziția de a discrimina (ordinul de a discrimina) este considerată a fi tot o formă de discriminare și reprezintă un ordin primit de o persoană sau un grup de persoane de la o altă persoană sau grup de persoane pentru a discrimina

¹⁰ Discriminarea multiplă survine atunci când o persoană sau un grup de persoane sunt tratate diferențiat, într-o situație egală, pe baza a două sau a mai multor criterii de discriminare, cumulativ. ¹³ Orice faptă de discriminare săvârșită împotriva unei persoane care, deși nu face parte dintr-o categorie identificată conform criteriilor: sex, rasă, naționalitate, origine etnică, cetățenie, origine socială, religie, convingeri, educație, limbă, opinii, apartenență politică, starea sănătății, vârstă, orientare sexuală, stare civilă, stare materială, disabilitate, boală cronică necontagioasă, infectare a HIV/SIDA sau pe baza altor criterii ori semne individuale, stabilite prin lege, este asociată cu una sau mai multe persoane aparținând unei asemenea categorii de persoane.

¹¹ Raportul Promo-Lex "Rele tratamente pe motiv de discriminare în Moldova" http://www.promolex.md/upload/publications/ro/doc_1332166962.pdf

¹² Concluziile Consiliului ONU pentru Drepturile Omului, Raportul final RM privind Evaluarea Periodică Universală pe marginea raportului periodic al RM din 16.03.2012; Concluziile Comitetului pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD) asupra situației discriminatorii în R.M din 5.6.03.2008;

Pe de altă parte și rezultatele barometrelor de opinie publică¹³ arată că consumătorii de droguri, persoanele de orientare sexuală netradițională și persoanele care trăiesc cu HIV sunt grupurile de nivel de respingere maximal, manifestat de populație. Totodată, un nivel de respingere mediu este manifestat față de etnicii romi, musulmani și persoanele de altă rasă.

Potrivit studiului sociologic privind percepția populației din R.Moldova privind fenomenul discriminării¹⁴, la nivel de percepție, cel mai frecvent sunt discriminate persoanele cu dizabilități mentale și fizice (respectiv 68% și 66%), după care urmează persoanele sărace (59%), persoanele HIV pozitive (56%), persoanele în etate (50%), persoanele de orientare homosexuală (49%), romii (48%) și femeile (32%).

Raportul anual al Centrului pentru Drepturile Omului pentru anul 2011¹⁵ indică asupra implicării nesatisfăcătoare a APL-urilor în monitorizarea și analiza situației grupurilor minoritare a populației în teritoriu, asigurarea respectării Constituției, a legislației în vigoare privind minoritățile și apărarea drepturilor cetățenilor, cauzată în principal de perceperea eronată de către conducere și funcționari a principiului egalității și non-discriminării, precum și de lipsa unui mecanism de documentare, stocare și procesare a datelor privind implementarea principiului egalității și al non-discriminării în raport cu minoritățile prezente în teritoriu.

Totodată sunt înregistrate regulat cazuri când lideri politici¹⁶, ai confesiilor religioase²⁰, persoane publice¹⁷ și lideri de opinie²² au lansat declarații discriminatorii și instigatoare la ură homofobă în direcția reprezentanților minorităților etnice și sexuale. În luna martie 2012, Consiliul Municipal Bălți și alte 3 localități au adoptat decizii care atacă direct grupurile minoritare sexuale și religioase¹⁸, fapt dezaprobat de către ONG-urile locale de protecție a drepturilor omului¹⁹ și reprezentanții Adunării Parlamentare a Consiliului Europei²⁰.

ONG-urile locale relevă că cele mai problematice aspecte legate de **relele tratamente discriminatorii față de persoanele de etnie romă** în Moldova sunt abuzurile reprezentanților organelor de drept, în special poliției, care manifestă o atitudine discriminatorie, însoțită de comportament abuziv și violență fizică și psihologică în timpul reținerii/arestului romilor. A fost invocată, de asemenea, maltratarea în scopul obținerii mărturiilor și declarațiilor, eșecul statului de a investiga, urmări penal și pedepsi infracțiunile săvârșite împotriva romilor²¹.

¹³ „Barometrul Opiniei Publice – octombrie - noiembrie 2011”, realizat în perioada 22 octombrie – 6 noiembrie 2011 de Centrul de Investigații Sociologice și Marketing „CBS-AXA”.

¹⁴ Percepțiile populației din RM privind fenomenul discriminării: Studiu sociologic. Fundația Soros, <http://soros.md/files/publications/documents/Studiu%20Sociologic.pdf>

¹⁵ Raportul Centrului pentru Drepturile Omului p/u anul 2011, <http://ombudsman.md/file/Rapoarte/RAPORT%20CpDOM%20%202011.pdf>

¹⁶ http://www.publika.md/john-onoje-ii-da-batai-de-cap-lui-voronin--liderul-pcrm-ar-putea-fi-cercetat-penal_713811.html ²⁰
<http://discriminare.md/tag/ps-marchel/>

¹⁷ Raportul Centrului pentru Drepturile Omului p/u anul 2011, <http://ombudsman.md/file/Rapoarte/RAPORT%20CpDOM%20%202011.pdf>

²² <http://discriminare.md/analitique/plugaru-pentru-declaratii-rasiste/>

¹⁸ <http://jurnal.md/ro/news/ue-condamna-decizia-de-a-interzice-paradele-gay-la-bal-i-217329/>

¹⁹ http://nediscriminare.md/index.php?module=news&item_id=220

²⁰ <http://assembly.coe.int/ASP/Doc/XrefViewHTML.asp?FileID=18253&L+anguage=EN>

²¹ Raportul Promo-Lex “Rele tratamente pe motiv de discriminare în Moldova

http://www.promolex.md/upload/publications/ro/doc_1332166962.pdf

Îngrijorarea față de situația persoanelor de etnie romă a fost exprimată și în cadru analizei de către Comitetul ONU privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială (CERD) a rapoartele periodice 8 și 9, prezentate de către Guvernul R. Moldova în perioada 1 și 2 martie 2011.

Astfel, CERD și-a manifestat preocuparea privind nivelul foarte scăzut de participare la viața politică și reprezentarea limitată în Parlament a anumitor minorități, în special romi și de absența unui mecanism pentru punerea în aplicare a articolului 24 din Legea 382/2001 privind drepturile membrilor minorităților etnice, precum și statutul juridic al organizațiilor lor, în care minoritățile etnice au dreptul la reprezentare proporțională aproximativă la toate nivelurile executivului și sistemului judiciar.

Comitetul a menționat, de asemenea, îngrijorări în privința neimplementării eficiente a dispozițiilor antidiscriminare existente, inclusiv articolele 176 și 346 din Codul penal și Legea privind contracararea activității extremiste, precum și în legătură cu numărul mic de plângeri în ceea ce privește actele de discriminare rasială aduse în fața instanțelor judecătorești și altor autorități competente. A fost menționat și asupra investigării ineficiente de către autorități a acestor reclamații, în pofida rapoartelor persistente de discriminare împotriva membrilor anumitor grupuri minoritare și non-cetățenilor, inclusiv în privința migranților și refugiaților.

Discriminarea pe bază de religie constituie o altă preocupare semnalată atât de organismele internaționale, Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova, cât și de reprezentanții societății civile locale.

Astfel, Comitetului privind Eliminarea Discriminării Rasiale a constatat, cu profundă îngrijorare că dreptul la libertatea de religie, în special a persoanelor care aparțin minorităților etnice, continuă să fie limitat în Republica Moldova, în pofida diverselor acțiuni întreprinse de organele internaționale și regionale în domeniul drepturilor omului²⁷. În acest sens, Comitetul a specificat asupra cazurilor raportate de discriminare și intimidare împotriva grupurilor religioase minoritare și non-cetățenilor, sancțiunilor administrative aplicate non-cetățenilor care desfășoară activități religioase în locuri publice pe motiv că nu au notificat municipalitățile în prealabil, în temeiul articolului 54 alineatul (4) Cod contravențional, controalelor de identitate pentru musulmani în afara locurilor de cult și cazurile raportate de hărțuire a musulmanilor de către poliție și răspunsurilor necorespunzătoare din partea autorităților cu referire la evenimentele recente anti-semite, discursul virulent anti-semit și vandalizarea site-urilor religioase.

Totodată, deși în Raportul Raportorului Special al Națiunilor Unite privind libertatea de religie sau convingeri, Heiner Bielefeldt, elaborate în urma vizitei în Republica Moldova din perioada 1-8 septembrie 2011²⁸, este menționat asupra îmbunătățirii în ultimii ani a situației libertății de religie sau convingeri, se specifică asupra deficiențelor în asigurarea respectării depline a drepturilor omului pentru toți, pe bază de non-discriminare și egalitate. Constatările Raportorului Special vizau problemele membrilor minorităților religioase care “au semnalat în mod repetat manifestări de lipsă de respect și chiar unele incidente de intimidare sau de vandalism, ce ar fi comise de unii adepți ai Bisericii Ortodoxe predominante. Acest lucru afectează în special evreii, musulmanii și membrii grupurilor Evanghelice, inclusiv martorii lui Jehovah”²⁹.

Faptul hărțuirii, abuzurilor fizice, reținerilor, perchezițiilor în stradă, precum și abuzurilor din partea organelor de drept, din ultimii ani a reprezentanților minorităților religioase este confirmat și prin rapoartele tematice ale ONG-urile din locale³⁰. În acest sens remarcăm constrângerile fondatorilor cultului Islamic în Moldova, înregistrat oficială în martie 2011, de către reprezentanții SIS și MAI, care erau impuși să-și

retragă semnăturile de pe lista membrilor fondatori, pentru ca autoritățile statului să aibă un motiv formal pentru a refuza înregistrarea cultului islamic pe teritoriul R. Moldova.

Cu toate că în R. Moldova relațiile sexuale consensuale între persoanele de același sex au încetat să mai fie considerate infracțiuni încă din 1995, *reprezentanții minorităților sexuale* din R. Moldova continuă a fi stigmatizați și discriminați. Persoanele LGBT sînt în continuare supuse atitudinii homofobe, intoleranței și discriminării, atât de persoane particulare, cât și de actori statali, în locuri publice, dar și în sînul familiei.³¹

Rezultatele studiilor sociologice³² arată că populația are o percepție foarte negativă față de relațiile homosexuale³³. Indicatorul integrat de acceptare pentru comunitatea gayilor și lesbienelor arată că doar 2% din populație ar accepta un reprezentant al comunității gayilor și lesbienelor în calitate de vecin, coleg

²⁷ Pct.14 din Observațiile finale ale Comitetului privind Discriminării Rasiale <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G11/418/94/PDF/G1141894.pdf?OpenElement>

²⁸Pct. 23 din Raportul Raportorului Special al ONU privind religie sau convingeri, Heiner Bielefeldt http://www.un.md/news_room/pr/2012/HR_Report/G1210269_rom.pdf

²⁹Pct. 27 din Raportul Raportorului Special al ONU privind libertatea de religie sau convingeri, Heiner Bielefeldt http://www.un.md/news_room/pr/2012/HR_Report/G1210269_rom.pdf³⁰

Raportul Promo-Lex "Rele tratamente pe motiv de discriminare în Moldova

³¹ <http://discriminare.md/2011/06/17/moldova-a-refuzat-sa-adopte-rezolutia-privind-drepturile-gay/>³²

Percepțiile populației din RM privind fenomenul discriminării: Studiu sociologic. Fundația Soros,

³³ Studiul Soros arată că peste 80% din respondenți cred că aceste relații sunt un lucru rău, 9% – nici bun, nici rău, 9% – nu știu, și doar 1% a indicat că acestea sunt un lucru bun.

de muncă, prieten și membru al familiei. Aproape două treimi din cei chestionați sunt de părerea că membrii comunității gayilor și lesbienelor sunt destrăbălați, imorali, perversi, sunt bolnavi și trebuie să se trateze. Fiecare al doilea respondent este de părerea că relațiile homosexuale trebuie pedepsite prin interzicerea unor drepturi, amendă sau închisoarea.

Pe de altă parte, starea de lucruri alarmantă în acest segment este sistematic atenționată de ONG-urile locale ce activează în domeniul protecției drepturilor persoanelor LGBT din Moldova²².

Fiind desfășurat un sondaj în cadrul comunității LGBT, cu scopul identificării celor mai serioase probleme și violări ale drepturilor omului cu care se confruntă membrii comunității, a fost constatat că 57% din respondenți au întâmpinat dificultăți în legătură cu orientarea lor sexual, care s-au desfășurat sub formă de insulte și umilințe (39%), hărțuiri, inclusiv sexuale (22%), amenințări (20%), probleme cu colaboratorii de poliție (17%), violența fizică (15%), probleme la locul de muncă (12%), deteriorarea proprietății private (11%), forțare de a părăsi locuri publice și urmărirea - 7% și respectiv 6%²³. Concludent este faptul că dintre cele 43% de respondenți care au menționat că nu au fost implicați în acțiuni de intimidare pe motiv de apartenență la comunitatea LGBT, orientarea sexuala a acestora sau nu a fost dezvăluită cuiva sau a fost comunicată doar prietenilor sau membrilor de familie.

²² <http://www.lgbt.md/rus/news1.php>

²³ Raportul Promo-Lex "Rele tratamente pe motiv de discriminare în Moldova

Rapoartele indică, de asemenea, asupra cazurilor de refuz al organelor de drept să investigheze atacurile asupra persoanelor LGBT după ce colaboratorii au aflat despre apartenența victimelor la grupurile minoritare sexuale, precum și asupra cazurilor de insultă și luare în deridere a acestora de către polițiști, tergiversare a anchetei și refuz de a oferi informații cu privire la mersul acesteia²⁴.

Semnale îngrijorătoare privind respectarea drepturilor persoanelor din comunitatea LGBT au fost date și de către avocații parlamentari în cadrul rapoartelor anuale privind respectarea drepturilor omului în Moldova pentru anii 2008-2011.

În privința situației persoanelor LGBT din Moldova s-a expus și Înalțul Comisar ONU pentru Drepturile Omului Navi Pillay, în cadrul vizitei sale de lucru în R. Moldova în perioada 1-4 noiembrie 2011, care a menționat îngrijorările sale în legătură cu ostilitatea cu care se confruntă persoanele LGBT în R. Moldova, inclusiv din partea politicienilor și persoanelor publice și asupra cazurilor de discriminare și violență împotriva persoanelor LGBT²⁵.

O altă categorie de persoane care, conform studiilor organizațiilor neguvernamentale²⁶, este supusă sistematic *relor tratamente discriminatorii* în R. Moldova *sînt femeile*.

Fiecare a patra femeie din R. Moldova este victimă a violenței în familie, fie fizică, sexuală, psihologică sau economică²⁷. Aceeași stare de lucruri este prezentată și în cadrul studiului demografic și de sănătate efectuat în anul 2005, care denotă că 24% dintre femeile căsătorite sunt supuse violenței fizice, 23% - psihologice, iar 4% - violenței sexuale²⁸. Conform recomandărilor Comitetului Economic și Social European „violența bazată pe gen este de asemenea o formă de discriminare care inhibă grav abilitatea femeilor de a se bucura de drepturi și libertăți în condiții de egalitate cu bărbații”⁴¹.

O poziție similară a fost prezentată de către Comitetului privind eliminarea discriminării față de femei care, examinând rapoartele R. Moldova privind implementarea Convenției ONU privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare față de Femei²⁹, și-a expus îngrijorarea de răspîndire a violenței, inclusiv a violenței domestice față de femeile din R. Moldova, precum și față de lipsa datelor actualizate, categorizate în dependență de sex privind toate formele de violență față de femei și de faptul că violența domestică, inclusiv violul conjugal, continuă să fie considerată o chestiune privată³⁰.

Comitetul a menifestat, de asemenea, preocuparea pentru persistența atitudinilor patriarhale și a stereotipurilor adînc înrădăcinate privind rolurile și responsabilitățile femeilor și bărbaților în familie și în societate care afectează situația femeilor din R. Moldova, în particular pe piața ocupării forței de muncă și cu privire la participarea lor în viața politică și publică³¹.

²⁴ Raportul Promo-Lex “Rele tratamente pe motiv de discriminare în Moldova

²⁵ Declarația Înalțului Comisar ONU pentru Drepturile Omului, http://www.nediscriminare.md/index.php?module=news&item_id=205

²⁶ Raportul PromoLex “Rele tratamente pe motiv de discriminare în Moldova

²⁷ Raportul Promo-Lex “Rele tratamente pe motiv de discriminare în Moldova

²⁸ <http://www.unfpa.md/images/stories/pdf/intrebari%20frecvente%20despre%20violenta%20in%20familie.doc> ⁴¹ Recomandarea generală nr.

¹⁹: Violența față de femei, Sesiunea a unsprezecea, 1992 a Comitetului ONU privind eliminarea discriminării împotriva femeilor

²⁹ Comentarii finale ale Comitetului privind eliminarea discriminării față de femei, Sesiunea treizeci și șase din 7-25 august 2006-10-23

³⁰ Pct. 22 din Comentarii finale ale Comitetului privind eliminarea discriminării față de femei, sesiunea treizeci și șase, 23.10.2006

³¹ Pct. 18 din Comentarii finale ale Comitetului privind eliminarea discriminării față de femei, sesiunea treizeci și șase, 23.10.2006

Preocupări privind situația femeilor din R. Moldova au fost expuse și de către Misiunea OSCE în Moldova, care în Raportul de evaluare al fenomenului traficului de ființe umane în R. Moldova³²³³, au atenționat că rezultatul discriminării pe teme de sex și violența în familie, rata înaltă a șomajului printre femei, constituie rădăcini ale traficului de ființe umane

După câte a fost menționat mai sus, **persoanele cu dizabilități**, în special cele cu dizabilități mentale, potrivit studiilor sociologice, reprezintă una dintre cele mai vulnerabile categorii de persoane din R. Moldova care au riscul cel mai mare de a fi supuse discriminării.

Conform datelor Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, în anul 2011, în R. Moldova sînt înregistrate aproximativ 179,1 mii de persoane cu dizabilități³⁴. Dificultățile cu care se confruntă persoanele cu dizabilități sunt excluderea socială, șomajul, educația de calitate proastă, lipsa accesului la sistemul general de protecție socială, mediul inaccesibil, presiuni în sensul instituționalizării și discriminarea³⁵.

ONG-urile locale de protecție a drepturilor omului⁴⁸ atenționează asupra cazurilor de spitalizare forțată a persoanelor cu dizabilități mentale în instituții psihiatrice în lipsa unei decizii judecătorești în acest sens, neglijență și lipsă a îngrijirii medicale corespunzătoare, violență fizică față de pe pacienții cu dizabilități, condițiile de detenție neadaptate specificului dizabilității deținuților.

Potrivit unui studiu sociologic recent privind percepția populației din R. Moldova privind fenomenul discriminării³⁶, indicatorul integrat de acceptare³⁷ a persoanelor cu dizabilități fizice este de 23%, iar al persoanelor cu dizabilități mentale este de 7%. În opinia autorilor studiului, gradul de acceptare redus al persoanelor cu dizabilități fizice și mentale este determinat, în mare parte, de prejudecățile existente în societate cu privire la aceste persoane. Astfel, 2/3 dintre respondenți afirmă că copiii cu dizabilități nu sunt ca toți copiii și că trebuie să fie educați în școli speciale, 40% cred că persoanele cu dizabilități sunt incapabile să muncească, 39% consideră că persoanele cu dizabilități mentale sunt periculoase și trebuie izolate, 28% – persoanele cu dizabilități nu pot avea familie.

Persoanele seropozitive reprezintă un alt grup de persoane față de care atît societatea cît și reprezentanții unor instituții de stat, în special medicale³⁸, manifestă cu regularitate atitudini discriminatorii.

³² Raport de evaluare al Misiunii OSCE în Moldova “Traficul de ființe umane, protecția martorilor și cadul legislativ al RM”, decembrie

³³, <http://www.osce.org/ro/moldova/34148>

³⁴ Comunicat de presă a MMPSE, <http://www.mpsfc.gov.md/md/newslst/1211/1/4663/>

³⁵ Echipa de coordonare ONU la nivel de țară, Propuneri comune pentru compilația elaborată de Biroul Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului, Prima EPU a R. Moldova, 21 martie 2011, <http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/session12/MD/UNCT-eng.pdf> ⁴⁸ Raport IDOM “Incluziune sau excluziune socială: drepturile persoanelor care trăiesc cu HIV/SIDA în Republica Moldova?” http://idom.md/index.php?option=com_k2&view=item&id=161:raport-incluziune-sau-excluziune-social%C4%83-drepturile-persoanelor-care-tr%C4%83iesc-cu-hiv/sida-%C3%AEn-republica-moldova?&Itemid=396&lang=ro

³⁶ Percepțiile populației din RM privind fenomenul discriminării: Studiu sociologic. Fundația Soros,

³⁷ Indicatorul integrat de acceptare reprezintă ponderea respondenților care acceptă persoanele dezavantajate atât în calitate de vecin, de coleg de muncă, de prieten, cât și de membru al familiei

³⁸ Raport Promo-Lex “Drepturile omului în Moldova 2009-2011”

http://idom.md/index.php?option=com_k2&view=item&id=161:raport-incluziune-sau-excluziune-social%C4%83-drepturile-persoanelor-care-tr%C4%83iesc-cu-hiv/sida-%C3%AEn-republicamoldova?&Itemid=396&lang=ro

Conform Studiului “Barometrul de Opinie Publică”³⁹ peste 60% din respondenți consideră că persoanele care trăiesc cu HIV nu trebuie să-și aibă locul în țara noastră și doar 24% din cetățeni i-ar accepta ca vecini.

Conform informației prezentate de ONG-urile locale, principalele încălcări ale drepturilor omului cu care se confruntă persoanele ce trăiesc cu HIV/SIDA în R. Moldova sunt lezarea dreptului la confidențialitate prin divulgarea ilegală de către medici a informației privind statutul HIV al pacienților către părți terțe, includerea obligatorie a codului bolii în certificatele oficiale de concediu, încălcarea dreptului la familie prin interzicerea printr-o „contraindicație medicală” categorică a adoptării copiilor de către persoanele seropozitive, refuzurile Biroului Migrație și Azil din cadrul Ministerului Afacerilor Interne de a emite certificate de imigrare cetățenilor străini cu HIV/SIDA care sunt deja căsătoriți cu cetățeni ai R. Moldova. A fost semnalate cazuri de încălcare a dreptului la muncă prin refuzul angajării în câmpul muncii sau solicitării nejustificate a candidaților de a trece testele HIV/SIDA

Incursiune succintă în cadrul legal național și internațional în domeniul nediscriminării

În prezent, principiul nediscriminării este înserat, practic, în toate tratatele și documentele internaționale de protecție a drepturilor omului. Discriminarea bazată pe criteriu de sex, confesiune, dizabilitate și alte criterii este interzisă de dispoziții exprese.

Startul acestei ample lupte a societății contemporane pentru aplicarea egală a drepturilor și libertăților omului tuturor indivizilor a început odată cu adoptarea în anul 1948 a Declarației Universale a Drepturilor Omului⁵³ și a continuat cu tratatele internaționale universale în domeniul drepturilor omului, la care R. Moldova a devenit parte începând cu proclamarea suveranității. Printre acestea se enumeră Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, ratificate de către R. Moldova la la 28.07.1990, urmate de Convenția cu privire la drepturile copilului din 1989, ratificată în 1993.

Un rol semnificativ în impulsivarea instaurării, pe plan internațional, a egalității în drepturi l-a avut adoptarea de către Adunarea Generală a ONU la 21 decembrie 1965 a Convenției Internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, urmată de Convenția asupra eliminării oricăror forme de discriminare față de femei, la 18 decembrie 1979, instrumente juridice la care Republica Moldova a aderat la 26 ianuarie 1993 și respective 28 aprilie 1994.

În ceea ce privește ***instrumentele regionale***, specificăm că R. Moldova, dobândind la 13 iulie 1995 calitatea de membru în cadrul Consiliului Europei, a încheiat mai multe tratate în cadrul Consiliului, dintre care în domeniul drepturilor omului și în special protecției împotriva discriminării se remarcă Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, ratificată la 24.07.1997⁴⁰ și Convenția cadru pentru protecția minorităților, ratificată la 22 octombrie 1996⁴¹.

³⁹ Realizat în noiembrie 2011 de “CBS AXA” la comanda Institutului de Politici Publice, Moldova ⁵³

Articolul 1 al DUDO prevede că “toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi”,

⁴⁰ <http://cedo.md/?go=articole&n=13>

⁴¹ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=307113>

Totodată, în pofida solicitărilor multiple ale societății civile, avocaților parlamentari⁴² și diverselor organisme de monitorizare a tratatelor⁴³, R. Moldova nu a ratificat pînă în prezent Protocolului 12 (interzicerea generală a discriminării) la Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului⁴⁴, care este un instrument important în vederea eliminării tuturor formelor de discriminare și de îmbunătățire a cadrului legislativ național aplicabil în materie de nediscriminare⁵⁹.

În completarea cadrului legal al Consiliului Europei privind protecția împotriva discriminării a fost adoptată Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei nr. 1474 (2000) privind situația gaylor și lesbienele în statele membre ale Consiliului Europei⁴⁵ precum și alte documentele internaționale care nu au un caracter obligatoriu⁴⁶.

De o valoare juridică semnificativă în lupta împotriva discriminării este și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului⁴⁷, care reprezintă în sine un izvor de drept în evoluție.

În R.Moldova ne fiind adoptată o lege generală și comprehensivă care să interzică toate formele de discriminare, prevederi referitoare la principiile egalității și non-discriminării sînt înserate în diverse **acte normative naționale**, printre care: art.77 din Codul penal⁴⁸, art.9 din Codul de procedură penală⁴⁹, art. 23 din Codul civil⁵⁰, art.3 din Codul de executare⁵¹, art. 4 din Legea cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și statutul juridic al organizațiilor lor⁶⁷, Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați⁵², etc.

⁴² Raportul Centrului pentru Drepturile Omului 2011

⁴³ Comitetul pentru Drepturile Omului (HRC), Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD), Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI)

⁴⁴ Art. 14 din Convenție dispune că exercitarea tuturor drepturilor și libertăților pe care ea le recunoaște trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație. ⁵⁹ Ibidem

⁴⁵ <http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta00/erec1474.htm>

⁴⁶ Ca Principiile de la Yogyakarta, spre exemplu, care nu sunt ele însele drept internațional obligatoriu, însă sunt standarde derivate din jurisprudența internațională obligatorie pentru Moldova, țară care a semnat și ratificat majoritatea instrumentelor internaționale de drepturile omului, <http://www.ighrc.org/binary-data/ATTACHMENT/file/000/000/263-1.pdf>

⁴⁷ Exemplu relevant pentru R. Moldova prezintă cauza Mașaev c Moldovei, în care Curtea a statuat că autoritățile trebuie să asigure dreptul la exprimarea apartenenței sale religioase pentru credincioșii musulmani și persoanele aparținînd altor religii, crearea instituțiilor, organizațiilor și asociațiilor religioase, [http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/MASAEV%20\(ro\).pdf](http://justice.md/file/CEDO_judgments/Moldova/MASAEV%20(ro).pdf)

⁴⁸ care prevede că la stabilirea pedepsei se consideră circumstanțe agravante săvârșirea infracțiunii din motive de dușmănie sau ură socială, națională, rasială sau religioasă; art. 135 care interzice genocidul; art. 176, care pedepsește persoanele pentru încălcarea drepturilor și a libertăților prevăzute prin Constituție și alte legi, pe motive de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice, etnice sau origine socială, de afiliere la o minoritate națională, de avere, de origine sau din orice alte motive; art. 346, care pedepsește prin lege acțiunile deliberate sau incitarea la comiterea de acțiuni menite a limita direct sau indirect drepturile cetățenilor sau acordarea de privilegii unor cetățeni pe criteriul identității lor naționale, rasiale sau religioase.

⁴⁹ care stipulează că „Toți sunt egali în fața legii, a organelor de urmărire penală și a instanței de judecată, fără deosebire de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”.

⁵⁰ care prevede, că „Capacitatea civilă este recunoscută în măsură egală tuturor persoanelor, indiferent de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere, origine socială, grad de cultură sau de alte criterii similare”

⁵¹ care prescrie că „modul și condițiile de punere în executare a documentelor executorii se extind asupra persoanelor cu funcție de răspundere, persoanelor fizice, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială, și asupra persoanelor juridice, indiferent de tipul de proprietate și de forma juridică de organizare” ⁶⁷ care prevede că statul trebuie să garanteze egalitatea minorităților naționale în fața legii și protecția acestora de lege, precum și interzicerea discriminării împotriva lor

⁵² care interzice discriminarea directă, indirectă, hărțuirea pe baza genului, în relațiile de muncă, în accesul la educație, la servicii de sănătate, la informație și cultură și în procesul decizional.

Reprezentanții societății civile au atenționat în repetate rânduri autoritățile publice privind ineficiența cadrului legal actual în apărarea drepturilor și libertăților unor grupuri minoritare. Preocupări similare au fost menționate și de către organisme internaționale de monitorizare a tratatelor, fiind specificat de

multiple ori asupra necesității ajustării și fortificării cadrului legal național pentru a combate relele tratamente discriminatorii și a oferi protecție reală victimelor.

Proiectul de lege privind prevenirea și combaterea discriminării

În R. Moldova eforturile privind elaborarea proiectului de lege anti-discriminare au început în anul 2007, atunci când câteva organizații neguvernamentale⁵³, sprijinite de Misiunea OSCE în Moldova⁷⁰, au format Coaliția Nediscriminare. Această mișcare și-a pus scopul de a spori conștientizarea publică a fenomenului discriminării, ajutarea victimei discriminării, monitorizarea implementării politicilor în domeniu, inclusiv prin participarea la îmbunătățirea cadrului legal.

Astfel, reprezentanții societății civile, susținuți de experții OSCE au înaintat la sfârșitul anului 2007 Ministerului Justiției pentru examinare o primă propunere a proiectului de lege cu privire la prevenirea și combaterea discriminării. În perioada următoare, Ministerul a venit cu un proiect de lege, care, fiind Consultat cu părțile interesate, a fost completat cu unele recomandări, inclusiv privind includerea în categoriile protejate a minorităților religioase și sexuale. În octombrie 2008 proiectul de lege a fost înaintat la Guvern care l-a aprobat în toamna anului 2009.

Din motivul întâmpinării unei rezistențe enorme din partea grupurilor religioase, preponderant adepți ai Bisericii Ortodoxe din R. Moldova și a unor reprezentanți ai societății civile, care s-au manifestat sub formă de proteste ample, promovare în rândul enoriașilor a ideii condamnării proiectului de lege și în special a conceptului de egalitate în drepturi a minorităților sexuale, proiectul de lege nu a înregistrat în perioada anului 2010 careva progrese în ceea ce privește adoptarea acestuia.

De menționat că reprezentanții Bisericii Ortodoxe, în cadrul campaniilor deseori agresive desfășurate împotriva adoptării proiectului de lege cu privire la prevenirea și combaterea discriminării, au adus informație distorsionată în rândul enoriașilor, societății privind obiectivele reale ale legii respective⁵⁴, promovând totodată mesaje de ură și intoleranță atît față de comunitatea LGBT, cît și față de persoanele care se pronunță în apărarea drepturilor acestora⁵⁵, indiferent de orientarea lor sexuală. Spre regret, asemenea manipulări de opinie publică au fost observate și în rezultatul înregistrării oficiale a Ligii Islamice în luna martie 2011.

Ulterior, în urma desfășurării unor consultări publice suplimentare, cu participarea reprezentanților societății civile, organizațiilor internaționale, proiectul de lege a fost aprobat în ședință de Guvern în februarie 2011. Fiind trimis în Parlament spre examinare, proiectul nu a fost agreat de către toți deputații din alinața de guvernare și în scurt timp a fost retras de Guvern pentru modificări suplimentare⁵⁶.

⁵³ Consiliul Național al Tineretului din Moldova; Centrul de Informații "GenderDoc-M"; Centrul Național al Romilor; Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului; Liga Aparării Drepturilor Omului din Moldova; Asociația pentru Promovarea Clinicilor Juridice din Moldova; Asociația Obsteasca Demo-Lex, http://nediscriminare.md/index.php?module=static&item_id=2 ⁷⁰ Programul Anti Trafing si Gender al Misiunii OSCE in Moldova

⁵⁴ Se promova ideea că legea va permite încheierea căsătoriei între persoane de același gen și adopția copiilor.

⁵⁵ declarația reprezentantului Alianței Asociațiilor Ortodoxe din Moldova la conferința de presă din 13.02.2012, potrivit căreia homosexualii moldoveni ar putea avea aceeași soartă ca și "poponarii trași în țepă de Vlad Țepeș"

⁵⁶ După retragerea proiectul a fost supus consultărilor suplimentare, la care au participat reprezentanți ai societății civile, reprezentanți de la Comisia Europeană, Delegația Uniunii Europene, Organizația Națiunilor Unite și experți în materia combaterii discriminării din România, Bulgaria, Slovenia și Germania.

La începutul lunii mai 2012, pe site-ul Ministerului Justiției a apărut un comunicat de presă unde a fost specificat asupra convocării de către Prim-ministrul Vlad Filat a unei ședințe de lucru la Guvern⁵⁷, în cadrul căreia, fiind prezentate rezultatele negocierilor cu partenerii europeni pe marginea proiectului Legii antidiscriminare, proiectul Legii a fost definitivat. În scurt timp proiectul de lege a fost plasat pe site-ul Ministerului Justiției pentru consultare publică, fiind acordat părților interesate un termen de intervenție de 3 zile (dintre care 2 erau zile libere).

De menționat că ultimul proiectul de lege prezentat de către Ministerul Justiției la 11 mai 2012 diferă din mai multe perspective de proiectul elaborat anterior cu concursul societății civile și reprezentanților organizațiilor internaționale în domeniul drepturilor omului. Întâi de toate, remarcăm modificarea denumirii proiectului de lege din Legea cu privire la prevenirea și combaterea discriminării în Legea cu privire la egalitatea de șanse. Totodată, în pofida multiplelor recomandări privind păstrarea în proiectul de lege a criteriului de protecție ce privește minoritățile sexuale, sintagma respectivă, împreună cu ceteriile “stare a sănătății”, “avere” și “origine socială”, ce se conțineau în proiectul de lege precedent, au fost excluse din ultima variantă a proiectului de lege, regăsindu-se (sintagma minoritățile sexuale) doar în reglementarea ce privește interzicerea discriminării în raporturile de muncă.

Ultimele modificări la proiectul de lege au adus nemulțumirea mai multor organizații neguvernamentale⁵⁸, fiind calificate drept o variantă inadmisibilă de compromis. În opinia actorilor specificați, adoptarea legii antidiscriminare în redacția propusă nu va acorda o protecție eficientă persoanelor supuse discriminării ilicite în bază de orientarea sexuală, stare a sănătății, avere și origine socială. Acțiunile autorităților au fost considerate drept unele regretabile, imature și intransparente, fiind solicitată revenirea la varianta precedentă a proiectului de lege.

Varianta proiectului de lege susținut de organizațiile neguvernamentale și internaționale în domeniul protecției drepturilor omului este compusă, ca și actualul proiect din patru capitole⁵⁹, unde se regăsește noțiunea și formele de discriminare interzise, lista cu caracter indicativ (ce semnifică că are un caracter limitativ) a criteriilor protejate, în baza cărora se interzice tratamentul diferit al unei persoane sau al unui grup de persoane ce se află în situații similare⁷⁷, dispoziții privind neaplicarea legii în materia raporturilor de căsătorie și neaducerii atingerii modului de activitate al cultelor religioase și a părților lor componente, dispoziții privind prevenirea și combaterea discriminării în diferite sectoare de activitate, etc.

De menționat că proiectul de Lege prevede un cadru instituțional independent, specializat în prevenirea și combaterea discriminării (Consiliului pentru prevenirea și combaterea discriminării), atribuțiile principale ale căruia sînt examinarea corespunderii legislației în vigoare standardelor nediscriminatorii; inițierea propunerilor de modificare a legislației în vigoare în domeniul prevenirii și combaterii discriminării; examinarea plîngerilor cu privire la discriminare, cu eventuala aplicare a sancțiunilor, formularea recomandărilor pentru repunerea în drepturi a victimelor și prevenirea discriminării pe viitor, monitorizarea implementării legislației în domeniu nediscriminării, etc.

⁵⁷ <http://justice.gov.md/libview.php?l=ro&idc=4&id=971>

⁵⁸ Coaliția nediscriminare http://nediscriminare.md/index.php?module=news&item_id=229, Amnesty International Moldova <http://amnesty.md/press-releases/schimb%C4%83rile-de-ultima-or%C4%83-la-legea-nediscriminare-denot%C4%83-la%C5%9Fitateaguverului>

⁵⁹ Dispoziții generale, dispoziții speciale, cadrul instituțional pentru prevenirea discriminării, răspunderea pentru faptele de discriminare ⁷⁷ Și anume: rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingere, sex, vîrstă, stare a sănătății, dizabilitate, orientare sexuală, opinie, apartenență politică, avere, origine socială, sau pe bază de orice alt criteriu similar

Totodată, se prezumă că adoptarea Legii va contribui la facilitarea examinării eficiente în instanțele judecătorești a acțiunilor privind discriminarea, avînd în vedere definirea noțiunii de discriminare și introducerea unei noi modalități de repartizare a sarcinii probațiunii⁶⁰.

Legea anti-discriminare în contextul dialogului RM-UE

Odată cu lansarea dialogului RM - UE privind liberalizarea regimului de vize⁶¹, desfășurat în contextul parcursului european al R. Moldova, autoritățile naționale și-au asumat obligații suplimentare în ceea ce privește asigurarea unei protecții eficiente a persoanelor împotriva discriminării.

Astfel, R. Moldova urma să adopte și să implementeze, în acest context, documente de politici antidiscriminare, inclusiv un Plan național de acțiuni în domeniul drepturilor omului care va urmări recomandările structurilor internaționale⁶², completat de un cadru legal cuprinzător anti-discriminare, care urma să corespundă recomandărilor ONU și Consiliului Europei⁶³, etc.

La finalizarea următoarei etape de evaluare a progresul R. Moldova în implementarea Planul de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize, Comisia Europeană, remarcînd reușitele R. Moldova în procesul de racordare a cadrului legal național la cel comunitar, prevăzut de prima etapă a Planului de acțiuni, a solicitat realizarea unor progrese suplimentare în ceea ce privește adoptarea cadrului legislativ necesar pentru Blocul 3 și anume reformarea structurilor din domeniul afacerilor interne⁶⁴ și Blocul 4 - adoptarea unei legi cuprinzătoare anti-discriminare. Îndeplinirea solicitărilor specificate fiind indispensabile, conform Comisiei Europene, pentru trecerea R. Moldova la cea de-a 2-a etapă a implementării Planului de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize.

Este important de specificat că subiectul adoptării de către R. Moldova a legislației comprehensive în domeniul prevenirii și combaterii discriminării a fost abordat de multiple ori de către oficiali europeni și reprezentanți ai ONU față de factorii de decizie din R. Moldova⁸³. Poziția Uniunii Europene privind avansarea negocierilor privind liberalizarea regimului de vize numai după adoptarea în Parlament a Legii antidiscriminare, a fost expusă la sfîrșitul lunii martie 2011 și de către șeful Misiunii Uniunii Europene în Moldova, Dirk Schuebe în cadrul unei conferințe de presă.

⁶⁰ Luînd în considerație dificultatea dovedirii discriminării, persoanelor afectate li se va cere doar să descrie faptele, în baza cărora se poate presupune că a avut loc discriminarea. Astfel, în conformitate cu art. 20 din proiect de lege vechi (19 redacția actuală), sarcina demonstrării lipsei discriminării îi revine pîrîtului.

⁶¹ Republica Moldova a inițiat oficial Dialogul RM - UE privind liberalizarea regimului de vize în luna iunie 2010, în cadrul Consiliului de Cooperare Uniunea Europeană – Republica Moldova. Astfel, fiind efectuată o evaluare a stării de lucru în R. Moldova pe domenii tangențiale liberalizării regimului de vize ca : 1. securitatea documentelor, inclusiv implementarea pașapoartelor biometrice; 2. imigrația ilegală, inclusiv readmisia; 3. odinea publică și securitatea și 4. relațiile externe, a fost elaborată o foaie de parcurs ce prevede pașii concreți ce trebuie să-i îndeplinească R. Moldova pentru a le asigura cetățenilor săi circulație liberă în UE

⁶² ONU, OSCE / ODIHR, Consiliului Europei /ECRI și organizațiilor internaționale pentru drepturile omului, conform p. 2.4.3 din Planul de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize

⁶³ P. 2.4.3. Drepturile cetățenilor, inclusiv protecția minorităților din Planul de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize

⁶⁴ Comunicatul de presă al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene <http://www.mfa.gov.md/comunicate-presa-md/491105/> ⁸³ Întrevederea la 4.04.2011 a Ministrului de Justiție Alexandru Tănase cu ambasadorii Marii Britanii și Suediei în Moldova; demersul Membrilor Parlamentului European din 22.03.2011; demers din 22.03.2011 al Membrului Parlamentului Monica Luisa Macovei, etc ⁸⁴ http://nediscriminare.md/index.php?module=news&item_id=228

Pe de altă parte, reprezentanții mai multor diaspore moldovenești din statele Uniunii Europene⁸⁴, au solicitat autorităților din R. Moldova perseverarea în efortul depus în adoptarea unei legi anti-discriminare prin desfășurarea unor dezbateri sănătoase la acest subiect, în cadrul cărora vor fi excluse oricare mesaje de ură și umilire, asigurând astfel respectarea drepturilor tuturor categoriilor de cetățeni.

Trecerea oficială a R. Moldova la cea de-a doua etapă de implementare a Planului de Acțiuni în domeniul vizelor va fi examinată în cadrul reuniunii Consiliului de Cooperare RM-UE, preconizat pentru luna iunie 2012.

Oficialii moldoveni au declarat în repetate rânduri, în același timp, că circulația liberă a cetățenilor R. Moldova în UE va fi posibilă începând cu anul 2013⁶⁵.

Concluzii și recomandări

Atât organizațiile neguvernamentale, Ombudsmanul cât și organismele internaționale au identificat necesitatea stringentă a R. Moldova să-și ajusteze și fortifice sistemul juridic pentru a combate relele tratamente discriminatorii și a oferi protecție reală victimelor discriminării.

Pe de altă parte, adoptarea unei Legi anti-discriminare va contribui la faptul conformării R. Moldova la obligațiile sale de a preveni și combate relele tratamente discriminatorii și ar constitui o continuare a efortului depus spre implementarea Planului de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize.

Concluzionând cele menționate, **recomandăm**:

1. Avînd în vedere probabilitatea confundării actualului proiect de Lege anti-discriminare (Lege privind egalitatea de șanse) cu o altă lege cu denumire asemănătoare, adoptată în anul 2006 (Legea nr.5-XVI cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați) recomandăm, întîi de toate, redenumirea proiectului de lege respectiv.
2. Aducerea prevederilor proiectului de lege în corespundere cu recomandările organizațiilor internaționale și ONG-urilor locale în domeniul protecției drepturilor omului prin reincluderea în proiect a criteriilor protejate: „minorități sexuale”, “stare a sănătății”, “avere” și “origine socială”.
3. Desfășurarea unor campanii de informare ample de către autorități, în parteneriat cu organizațiile nonguvernamentale, privind scopul legii anti-discriminare, care va explica într-o manieră accesibilă publicului, pe bază de exemple reale, categoriile de persoane protejate de lege și sectoarele de activitate ale acestora. Un accent deosebit urmează a fi pus pe explicarea publicului faptul includerii în lege a interdicției aplicării acestora asupra relațiilor familiale și cultelor religioase și părților lor componente și care este consecința acestora.

⁶⁵ http://www.adevarul.ro/moldova/politica/Vlad_Filat-_Guvernul_isi_va_da_demisia_daca_Moldova_nu_va_obține_regimul_fara_vize_cu_UE_0_698330254.html

4. Informarea publicului, în bază de exemple concrete, privind beneficiile adoptării unei legii calitative antidiscriminare, atât sub aspectul mecanismelor legale instituite de protecție a persoanelor împotriva discriminării, cât și privind posibilitatea beneficierii cetățenilor R. Moldova, în termeni previzibili, de regim liberalizat de vize și avantajele cu care vine acesta. Totodată, este necesar de a aduce la cunoștință societății beneficiile menținerii cursului european al R. Moldova și importanței, în acest context a reformelor desfășurate pentru ajustarea cadrului legal național la *acquis*-ul comunitar.

5. În scopul reducerii manipulării opiniei publice de către Biserica Ortodoxă din R. Moldova, privind scopul proiectului de lege, se impune necesitatea desfășurării unui dialog cu liderii religioși ai Bisericii, unde în baza experienței Statelor Membre ale UE și candidate privind implementare legislației antidiscriminare⁶⁶, va fi stabilit un consens asupra prevederilor asupra cărora există disensiuni. Totodată este necesară luarea unor măsuri concrete și eficiente pentru stoparea discursurilor de ură, ce promovează atitudini homofobe între cetățeni din partea reprezentanților Bisericii Ortodoxe din R. Moldova.

6. Fiind conștineți de faptul că problema relexelor tratamente discriminatorii rămîne a fi în continuare una dintre principalele încălcări ale drepturilor omului întîlnite în societatea contemporană⁸⁷, recomandăm autorităților să depună efort, în parteneriat cu organizațiile nonguvernamentale, în reciclarea continuă a funcționarilor publici, colaboratorilor de poliție, procurorilor, judecătorilor și alți actori relevanți în domeniul prevenirii și combaterea discriminării. Totodată, este imperioasă desfășurarea acțiunilor de informare continuă și a publicului privind fenomenul discriminării ilegale și consecințele acestuia.

⁶⁶ Relevant este exemplul Croației care a arătat că în pofida polemicelor aprinse și opoziției reprezentanților Bisericii Catolice privind includerea categoriei „minorități sexuale” în proiectul de lege anti-discriminare, în colaborare cu reprezentanții societății civile ce pledează pentru apărarea drepturilor omului, a fost desfășurat un dialog cu reprezentanții Bisericii, enoriașii unde s-a explicat acestora, precum și publicului semnificația acestei legi. Totodată, s-a arătat asupra posibilității ajungerii la un compromis cu reprezentanții Bisericii privind textul legii anti-discriminare. <http://www.ziare.com/international/stiri-externe/o-lege-antidiscriminare-din-croatia-supara-biserica-351847>